

ΔΙΔΑΧΗ
ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑ
ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

The Didache

Some introductory Notes

The *Διδαχή* is the earliest of a group of documents called "the Apostolic Fathers." These works include the letters of Clement and Barnabas, the *Shepherd* of Hermas, the martyrdom of Polycarp. They are available in a two volume set in the *Loeb Classical Library*.

The *Διδαχή* may be contemporary with the earliest books of the New Testament and it (or parts of it) may be as early as the forties or fifties of the first century A.D. It is a manual of early church discipline and church practices from the church of Antioch.

Although the work's existence had been known from references in Eusebius and other early Christian literature, and the later Apostolic Constitutions made use of it in Book VII, it had subsequently been lost and was rediscovered in the nineteenth century by P. Bryennios in a single manuscript at the Patriarchal Library of Jerusalem in Istanbul.

The Structure of the *Διδαχή*

I The Two Ways (δύο ὁδοί): instructions for living. Chapters 1-6.

II Church Practices

--Sacraments, prayers, practices: reception (Baptism), involvement through fasting and prayer, full participation in the Eucharist. Chapters 7-11.3.

--Church orders: details about ministries. Chapters 11.4-15.

III The End Time (ἔσχατον): The Second Coming. Chapter 16.

The Didachist (author or authors of the *Διδαχή*) was familiar with the Matthaean tradition, perhaps from an oral Greek recollection of the sayings of Jesus. Chapters of Matthew known to the didachist are 5, 6, 7, 10, 12, 15, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 26, 28.

ΔΙΔΑΧΗ ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ
Διδαχή κυρίου διὰ τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῖς ἔθνεσιν

Α

α' Ὅδοι δύο εἰσί, μία τῆς ζωῆς καὶ μία τοῦ θανάτου, διαφορὰ δὲ πολλὴ μεταξὺ τῶν δύο ὁδῶν.

β' Ἡ μὲν οὖν ὁδὸς τῆς ζωῆς ἐστὶν αὕτη· πρῶτον ἀγαπήσεις τὸν Θεὸν τὸν ποιήσαντά σε, δεύτερον τὸν πλησίον ὡς σεαυτόν· πάντα δὲ ὅσα ἐὰν θελήσης μὴ γίνεσθαι σοι, καὶ σὺ ἄλλω μὴ ποίει.

γ' Τούτων δὲ τῶν λόγων ἡ διδαχὴ ἐστὶν αὕτη· εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμῖν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, νηστεύετε δὲ ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς· ποῖα γὰρ χάρις, ἐὰν ἀγαπάτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς; οὐχὶ καὶ τὰ ἔθνη τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; ὑμεῖς δὲ ἀγαπάτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔξετε ἐχθρὸν.

δ' ἀπέχου τῶν σαρκικῶν καὶ σωματικῶν ἐπιθυμιῶν· ἐὰν τις σοι δῶ ῥάπισμα εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἔση τέλειος· ἐὰν ἀγγαρεύσῃ σέ τις μίλιον ἓν, ὑπάγε μετ' αὐτοῦ δύο· ἐὰν ἄρῃ τις τὸ ἱμάτιόν σου, δὸς αὐτῷ καὶ τὸν χιτῶνα· ἐὰν λάβῃ τις ἀπὸ σοῦ τὸ σὸν, μὴ ἀπαίτει. οὐδὲ γὰρ δύνασαι.

ε' παντὶ τῷ αἰτοῦντι σε δίδου καὶ μὴ ἀπαίτει· πᾶσι γὰρ θέλει δίδοσθαι ὁ πατὴρ ἐκ τῶν ἰδίων χαρισμάτων. μακάριος ὁ δίδους κατὰ τὴν ἐντολήν· ἀθῶος γὰρ ἐστὶν. οὐαὶ τῷ λαμβάνοντι· εἰ μὲν γὰρ χρεῖαν ἔχων λαμβάνει τις, ἀθῶος ἔσται· ὁ δὲ μὴ χρεῖαν ἔχων δώσει δίκην, ἵνατί ἔλαβε καὶ εἰς τί· ἐν συνοχῇ δὲ γενόμενος ἐξετασθήσεται περὶ ὧν ἔπραξε, καὶ οὐκ ἐξελεύσεται ἐκεῖθεν, μέχρις οὗ ἀποδῶ τὸν ἔσχατον κοδράντην.

Ϝ' ἀλλὰ καὶ περὶ τούτου δὲ εἴρηται· Ἰδρωσάτω ἡ ἐλεημοσύνη σου εἰς τὰς χεῖράς σου, μέχρις ἂν γνῶς, τίτι δῶς.

Review:

- Conditions using the subjunctive: future more vivid and present general
- Collect imperatives in this chapter (find and identify at least 13)
- Review δίδωμι and collect examples (find at least 5)

Vocabulary:

2-3.

πλησίον adv. *near* ὁ πλησίον (ῶν) *one's neighbor*
διδαχὴ *teaching, doctrine* (cf. Greek διδάσκω, διδάσκαλος, διδακτικός; Eng. *didactic*)
εὐλογέω (εὐ + λόγος) *speak well of, bless*
καταράομαι *curse, pray evil for someone*
προσεύχομαι *pray* νηστεύω *fast*

ποιός, ποία, ποῖον *what? what sort of?*

τὰ ἔθνη "the nations" LXX: "Gentiles" "non-Jews"; In classical Greek τὰ ἔθνη are foreigners as opposed to οἱ Ἕλληνας; in Athens τὰ ἔθνη were athletic clubs made up of non-Athenians (LSJ)

4.

σαρκικός *fleshly, of the flesh, carnal* (< σάρξ *flesh*)

σωματικός *of the body* (< σῶμα, σώματος, *body*)

ἐπιθυμία *passion, desire, yearning* (ἐπιθυμέω: ἐπί + θυμός)

ῥάπισμα *slap, blow with the palm of the hand* (ῥάπτω)

σιαγών, -όνος, ἡ *cheek, jaw* τέλειος *complete, perfect, entire* (< τέλος *end*)

ἀγγαρεύω (from Persian) *impress into service as a courier, draft*

ὑπάγω *lead under, go under*

ἀπέχω *keep off; middle hold [oneself] off from, abstain, desist from* (+ gen.)

ἄρῃ < αἶρω *raise, take away*

ἱμάτιον *outer garment, cloak worn over the* χιτῶν, himation

χιτῶν, -ῶνος ὁ *undergarment, a long wool shirt worn next to the body, chiton*

ἀπαιτέω *demand back*

5-6.

ἴδιος *peculiar, one's own* (NT "own" = ἑαυτοῦ, etc. --BDF 286)

χάρισμα *grace, favor, free gift*

μακάριος *blessed* ἐντολή *commandment* ἀθῶος *unpunished*

οὐαί both a Hebraism (from LXX) and a Latinism (*vae*), BDF "woe to"

χρεία *use, need* ἵνατί *why*

δίδωμι δίκην *give satisfaction, pay the penalty*

συνοχή *holding together, confinement, detention*

ἐξετάζω *examine closely, question* (esp. by torture)

μέχρις οὗ *until the time when* ἀποδώ < ἀποδίδωμι

κοδράντης = Latin *quadrans* (a small coin, 1/4 of an *as*)

ιδρώω *sweat* ἐλεημοσύνη *mercy, pity, alms* (cf. Eng. alms, eleemosynary)

γνώσ < γινώσκω

B

α' Δευτέρα δὲ ἐντολὴ τῆς διδαχῆς·

β' οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ παιδοφθορήσεις, οὐ πορνεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ μαγεύσεις, οὐ φαρμακεύσεις, οὐ φονεύσεις τέκνα ἐν φθορᾷ, οὐδὲ γεννηθὲν ἀποκτενεῖς, οὐκ ἐπιθυμήσεις τὰ τοῦ πλησίον.

γ' οὐκ ἐπιορκήσεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐ κακολογήσεις, οὐ μνησικακήσεις.

δ' οὐκ ἔση διγνώμων οὐδὲ δίγλωσσος· παγίς γὰρ θανάτου ἡ διγλωσσία.

ε' οὐκ ἔσται ὁ λόγος σου ψευδής, οὐ κένος, ἀλλὰ μεμεστωμένος πράξει.

Ϝ' οὐκ ἔση πλεονέκτης οὐδὲ ἄρπαξ οὐδὲ ὑποκριτῆς οὐδὲ κακοήθης οὐδὲ ὑπερήφανος. οὐ λήψη βουλὴν πονηρὰν κατὰ τοῦ πλησίον σου.

ζ' οὐ μισήσεις πάντα ἄνθρωπον, ἀλλὰ οὓς μὲν ἐλέγξεις, περὶ δὲ ὧν προσεύξῃ, οὓς δὲ ἀγαπήσεις ὑπὲρ τὴν ψυχὴν σου.

Review:

The relative pronoun (chapter 2)
Contract verbs of the -εω and -αω types
The verb εἶμι

Vocabulary

2.

φονεύω *murder, kill* (cf. φόνος)
μοιχεύω *commit adultery* (μοιχεία *adultery*)
παιδοφθορέω *corrupt children*
πορνεύω "*commit unchastity*" (πορνεία)
κλέπτω *steal* (cf. κλώψ)
μαγεύω *practice magic*
φαρμακεύω *use charms*
φθορά *destruction, abortion*
γεννηθέν < γεννάω *bear, give birth*

3.-4.

ἐπιορκέω *swear falsely, break one's oath*
ψευδομαρτυρέω *witness to a lie*
κακολογέω *speak ill of, badmouth*
μνησικακέω *remember past wrongs, bear a grudge*
διγνώμων *double-minded*
δίγλωσσος *double-tongued, speaking with forked tongue*
παγίς, παγίδος, ἡ *snare, trap*

5.-6.

κένος *empty, vain* (cf. English, cenotaph)
μεμεστωμένος < μεστόω *fill full of; passive filled* (μεστός *full*)
πλεονέκτης *greedy, claiming more than one's share*
ἄρπαξ *grasping*
κακοήθης *ill-disposed, malicious, prone to put the worst construction on everything* (Aristotle, *Rhetoric*, LSJ)
ὑπερήφανος *arrogant, proud, insolent*
λήψη = λήψει < λαμβάνω

7.

οὐ ... πάς = οὐδεὶς (BDF 302.1)
ὃς μὲν ... ὃς δέ = ὁ μὲν ... ὁ δέ
ἐλέγχω *cross-examine, test, refute, put right, correct*

Γ

α' τέκνον μου, φεῦγε ἀπὸ παντὸς πονηροῦ καὶ ἀπὸ παντὸς ὁμοίου αὐτοῦ.

β' μὴ γίνου ὀργίλος, ὀδηγεῖ γὰρ ἡ ὀργὴ πρὸς φόνον, μηδὲ ζηλωτῆς μηδὲ ἐριστικὸς μηδὲ θυμικός· ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων φόνοι γεννῶνται.

γ' τέκνον μου, μὴ γίνου ἐπιθυμητής, ὀδηγεῖ γὰρ ἡ ἐπιθυμία πρὸς τὴν πορνείαν, μηδὲ αἰσχρολόγος μηδὲ ὑψηλόφθαλμος· ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων μοιχεῖαι γεννῶνται.

δ' τέκνον μου, μὴ γίνου οἰωνοσκόπος, ἐπειδὴ ὀδηγεῖ εἰς τὴν εἰδωλολατρίαν, μηδὲ ἐπαιδοδὸς μηδὲ μαθηματικὸς μηδὲ περικαθαίρων, μηδὲ θέλε αὐτὰ βλέπειν· ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων εἰδωλολατρία γεννᾶται.

ε' τέκνον μου, μὴ γίνου ψεύστης, ἐπειδὴ ὀδηγεῖ τὸ ψεῦσμα εἰς τὴν κλοπὴν, μηδὲ φιλάργυρος μηδὲ κενόδοξος· ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων κλοπαὶ γεννῶνται.

Ϝ' τέκνον μου, μὴ γίνου γόγγυσος, ἐπειδὴ ὀδηγεῖ εἰς τὴν βλασφημίαν, μηδὲ αὐθάδης μηδὲ πονηρόφρων· ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων βλασφημίαι γεννῶνται.

ζ' ἴσθι δὲ πραῦς, ἐπεὶ οἱ πραεῖς κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

η' γίνου μακρόθυμος καὶ ἐλεήμων καὶ ἄκακος καὶ ἡσύχιος καὶ ἀγαθὸς καὶ τρέμων τοὺς λόγους διὰ παντός, οὓς ἤκουσας.

θ' οὐχ ὑψώσεις σεαυτὸν οὐδὲ δώσεις τῇ ψυχῇ σου θράσος. οὐ κολληθήσεται ἡ ψυχὴ σου μετὰ ὑψηλῶν, ἀλλὰ μετὰ δικαίων καὶ ταπεινῶν ἀναστραφήση.

ι' τὰ συμβαίνοντά σοι ἐνεργήματα ὡς ἀγαθὰ προσδέξῃ, εἰδὼς ὅτι ἄτερ θεοῦ οὐδὲν γίνεται.

Review

Imperatives (chapter 14)

Reflexive and Demonstrative pronouns

πάς

Vocabulary

2.

ὀργίλος *prone to anger, irascible*
ὁδηγέω (< ὁδός + ἄγω) *lead the way to* ζηλωτής *a zealot; as adj. jealous*
ἐριστικός *argumentative, contentious* θυμικός *passionate*
γεννάω *produce, generate, bear, give birth to*

3-4.

αἰσχρολόγος *foul-mouthed*
ὕψηλόφθαλμος *high-eyed, "with uplifted eyes"* (probably implying immodest curiosity,
Lampe, PGL)
οἰωνοσκόπος *bird watcher, reader of omens*
ἐπαιιδός *enchanter, charmer*
μαθηματικός *fond of learning, astrological; as a noun astrologer* περικαθαίρων *one who purifies (by the use of charms)*
περικαθαίρω "purify by means of the application of an object meant to absorb defilement or control it" Lampe, PGL

5.-6.

ψεύστης *liar; ψεῦσμα lie* φιλάργυρος *money-loving*
κενόδοξος *of empty opinion, vainglorious*
γόγγυσος *grumbler* ἀῦθαδής *self-willed, obstinate*
πονηρόφρων *evil-minded*

7.-8.

ἴσθι < εἰμί *be!* (2nd sg. imperative, active present)
πραυς *meek* κληρονομέω *inherit*
μακρόθυμος *long-hearted*
ἐλεήμων *merciful* < ἐλεέω *pity, have mercy* (cf. Κύριε ἐλέησον)
ἄκακος *not evil, pure, guileless* τρέμων *fearing*
διὰ πάντος *all the time, always*

9.-10.

ὑψόω *lift high, raise up* θράσος *boldness*
κολλάω *glue, cement* ὑψηλός *high, lofty, proud, stuck-up*
ταπεινός *humble, lowly*
ἀνατρέφω *turn up/back; passive: turn oneself about in a place, stay*
ἐνέργημα *action, activity, operation* ἄτερ *without (+ the genitive)*

Δ

α' Τέκνον μου, τοῦ λαλοῦντός σοι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ μνησθήση νυκτὸς καὶ ἡμέρας, τιμήσεις δὲ αὐτὸν ὡς κύριον· ὅθεν γὰρ ἡ κυριότης λαλεῖται, ἐκεῖ κύριός ἐστιν.

β' ἐκζητήσεις δὲ καθ' ἡμέραν τὰ πρόσωπα τῶν ἀγίων, ἵνα ἐπαναπαῆς τοῖς λόγοις αὐτῶν.

γ' οὐ ποθήσεις σχίσμα· εἰρηνεύσεις δὲ μαχομένους· κρινεῖς δικαίως· οὐ λήψη πρόσωπον ἐλέγξει ἐπὶ παραπτώμασιν.

δ' οὐ διψυχήσεις, πότερον ἔσται ἢ οὔ.

ε' μὴ γίνου πρὸς μὲν τὸ λαβεῖν ἐκτείνων τὰς χεῖρας, πρὸς δὲ τὸ δοῦναι συσπῶν.

Ϝ' ἐὰν ἔχῃς διὰ τῶν χειρῶν σου, δώσεις λύτρωσιν ἀμαρτιῶν σου.

ζ' οὐ διστάσεις δοῦναι· οὐδὲ διδοὺς γογγύσεις· γνώση γάρ, τίς ἐστιν ὁ τοῦ μισθοῦ καλὸς ἀνταποδότης.

η' οὐκ ἀποστραφήση τὸν δεόμενον· συγκοινωνήσεις δὲ πάντα τῷ ἀδελφῷ σου· καὶ οὐκ ἐρεῖς ἴδια εἶναι· εἰ γὰρ ἐν τῷ ἀθανάτῳ κοινωνοὶ ἐστε, πόσω μᾶλλον ἐν τοῖς θνητοῖς;

θ' οὐκ ἀρεῖς τὴν χεῖρά σου ἀπὸ τοῦ υἱοῦ σου ἢ ἀπὸ τῆς θυγατρὸς σου, ἀλλὰ ἀπὸ νεότητος διδάξεις τὸν φόβον τοῦ θεοῦ.

ι' οὐκ ἐπιτάξεις δούλῳ σου ἢ παιδίσκη, τοῖς ἐπὶ τὸν αὐτὸν θεὸν ἐλπίζουσιν, ἐν πικρίᾳ σου, μήποτε οὐ μὴ φοβηθήσονται τὸν ἐπ' ἀμφοτέροις θεόν· οὐ γὰρ ἔρχεται κατὰ πρόσωπον κάλεσαι, ἀλλ' ἐφ' οὓς τὸ πνεῦμα ἠτοίμασεν.

ια' ὑμεῖς δὲ οἱ δούλοι ὑποταγήσεσθε τοῖς κυρίοις ὑμῶν ὡς τύπῳ θεοῦ ἐν αἰσχύνῃ καὶ φόβῳ.

ιβ' μισήσεις πᾶσαν ὑπόκρισιν καὶ πᾶν ὃ μὴ ἀρεστὸν τῷ κυρίῳ.

ιγ' ἐν ἐκκλησίᾳ ἐξομολογήση τὰ παραπτώματά σου καὶ οὐ προσελεύση ἐπὶ προσευχῇ σου ἐν συνειδήσει πονηρᾷ· αὕτη ἐστιν ἡ ὁδὸς τῆς ζωῆς.

Review:

The uses of αὐτός

Rules for accenting enclitics

Prepositions

Vocabulary

1.-2.

λαλέω *talk, speak, chatter*

μιμνήσκω *remind; middle/passive remember*

κύριος *lord; κυριότης lordliness καθ' ἡμέραν day by day, daily*

αἶρω *remove, lift πότερον ... ἢ whether ... or*

πρόσωπον *face, mask, person*

πρόσωπον λαμβάνειν = προσωποληπτεῖν *show partiality or favoritism* (cf. *Ev. Luc.*

20.21; *Ep. Jac.* 2.9; *Act. Ap.* 10.34)

ἅγιος *holy; as a noun holy one, saint*

ἐπαναπαύω *made to rest; middle rest upon* (ἐπάην NT aor. pass. < παύω, BDF 76.1)

3.-5.

ποθέω *desire, long for εἰρηνεύω < εἰρήνη make peace*

παράπτωμα *transgression, a falling beside διψυχέω be double-minded*

ἐκτείνω *stretch out συσπάω draw, squeeze together*

6.-9.

λύτρωσις *ransom ἁμαρτία mistake, error, sin*

διαστάζω *doubt, hesitate ἀνταποδότης the one who repays, paymaster*

ἀποστρέφω *turn aside; passive turn away from (+ acc.)*

ἐνδεόμενος *needing συγκοινωνέω share, have a share in*

πόσῳ μᾶλλον *how much more? νεότης youth*

10.-14

ἐπιτάττω/-τάσσω *enjoin, order, command*

παιδίσκη *servant woman πικρία bitterness*

ὑποτάττω/-τάσσω *place under, arrange under, subject*

τύπος *stamp, model, type, pattern*

ἄρεστός *pleasing, sufficient*

ἐγκαταλείπω *leave behind, forsake*

ἐξομολογέω *confess συνείδησις conscience*

Ε

α' Ἡ δὲ τοῦ θανάτου ὁδὸς ἐστὶν αὕτη· πρῶτον πάντων πονηρὰ ἐστὶ καὶ κατάρως μεστή· φόνοι, μοιχεῖαι, ἐπιθυμίαι, πορνείαι, κλοπαί, εἰδωλολατρίαι, μαγεῖαι, φαρμακίαι, ἄρπαγαί, ψευδομαρτυρίαι, ὑποκρίσεις, διπλοκαρδία, δόλος, ὑπερηφανία, κακία, ἀυθάδεια, πλεονεξία, αἰσχρολογία, ζηλοτυπία, θρασύτης, ὕψος, ἀλαζονεία.

β' διώκται ἀγαθῶν, μισοῦντες ἀλήθειαν, ἀγαπῶντες ψεῦδος, οὐ γινώσκοντες μισθὸν δικαιοσύνης, οὐ κολλῶμενοι ἀγαθῷ· οὐδὲ κρίσει δικαίᾳ· ἀγρυπνοῦντες οὐκ εἰς τὸ ἀγαθόν· ἀλλ' εἰς τὸ πονηρόν· ὧν μακρὰν πραΰτης καὶ ὑπομονή· μάταια ἀγαπῶντες· διώκοντες ἀνταπόδημα· οὐκ ἐλεοῦντες πτωχόν· οὐ πονοῦντες ἐπὶ καταπονουμένῳ· οὐ γινώσκοντες τὸν ποιήσαντα αὐτούς· φονεῖς τέκνων· φθορεῖς πλάσματος θεοῦ· ἀποστρεφόμενοι τὸν ἐνδεόμενον· καταπονοῦντες τὸν θλιβόμενον. πλουσίων παράκλητοι· πενήτων ἄνομοι κριταί· πανθαμάρτητοι· ῥυσθείητε, τέκνα, ἀπὸ τούτων ἀπάντων.

Review:

Nouns of the third declension, especially those ending in:

- ος, -ους, τό: decline ὕψος
- εως, -εως, ὁ: decline φονεύς
- ις, -εως, ἡ: decline κρίσις
- μα, -ματος, τό: πλάσμα

Vocabulary:

1.

κάταρα *curse*

δόλος *deceit, treachery*

ύπερηφανία *arrogance, contempt, contumely*

ζηλοτυπία *rivalry*

ύψος *jealousy*

άλαζονεία *bragging, boasting, imposture*

2.

διώκτης (< διώκω) *persecutor*

άγρυπνέω *lie awake, pass sleepless nights*

μακράν *far from* (adverb)

ύπομονή *endurance*

μάταιος *vain*

άνταπόδημα *repayment*

πτωχός *beggar, poor*

πονέω (< πόνος) *work, labor, toil*

καταπονέω *oppress, abuse, mistreat, subdue, crush*

φθορεύς *corrupter*

πλάσμα, -ατος, τό *anything formed or made*

θλίβω *afflict, oppress*

παράκλητος *called to one's aid; as a noun, comforter, intercessor*

πανθαμάρτητος *utter sinner, reprobate*

ρύομαι *rescue, save, deliver, free*

Ϝ

α' ὄρα μή τίς σε πλανήσῃ ἀπὸ ταύτης τῆς ὁδοῦ τῆς διδαχῆς, ἐπεὶ παρεκτὸς θεοῦ σε διδάσκει.

β' εἰ μὲν γὰρ δύνασαι βαστάσαι ὅλον τὸν ζυγὸν τοῦ κυρίου, τέλειος ἔσῃ· εἰ δ' οὐ δύνασαι, ὃ δύνῃ, τοῦτο ποίει.

γ' περὶ δὲ τῆς βρώσεως, ὃ δύνασαι βάστασον· ἀπὸ δὲ τοῦ εἰδωλοθύτου λίαν πρόσχε· λατρεία γὰρ ἔστι θεῶν νεκρῶν.

Review:

Infinitives: formation

Subjunctives with verbs of fearing

The verb δύναμαι

Vocabulary

1-2.

πλανᾶω, πλανήσω, ἐπλάνησα *lead astray, cause to wander*

παρεκτός *besides, except, outside of (+ gen.)*

βαστάζω *bear, endure, support*

ζυγόν *yoke*

3.

βρῶσις *food, eating*

εἰδολοθύτός *sacrificed to idols*

λίαν *too much, very much*

λατρεία *slavery*

νεκρός *corpse; as adjective dead*

Z

α' περὶ δὲ τοῦ βαπτίσματος, οὕτω βαπτίσατε· ταῦτα πάντα προειπόντες, βαπτίσατε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματι ἐν ὕδατι ζῶντι.

β' ἐὰν δὲ μὴ ἔχῃς ὕδωρ ζῶν, εἰς ἄλλο ὕδωρ βάπτισον· εἰ δ' οὐ δύνασαι ἐν ψυχρῷ, ἐν θερμῷ.

γ' ἐὰν δὲ ἀμφότερα μὴ ἔχῃς, ἔκχεον εἰς τὴν κεφαλὴν τρις ὕδωρ εἰς ὄνομα πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος.

δ' πρὸ δὲ τοῦ βαπτίσματος προνηστευσάτω ὁ βαπτίζων καὶ ὁ βαπτιζόμενος καὶ εἴτινες ἄλλοι δύνανται· κελεύσεις δὲ νηστεύσαι τὸν βαπτιζόμενον πρὸ μιᾶς ἢ δύο.

Review:

Imperatives; underline and parse the imperatives in the passage.

Review conditions using the subjunctive.

Vocabulary

ψυχρός *cold*

θερμός *hot*

ἐκχέω *pour out*

Η

α' αἱ δὲ νηστεῖαι ὑμῶν μὴ ἔστωσαν μετὰ τῶν ὑποκριτῶν. νηστεύουσι γὰρ δευτέρα σαββάτων καὶ πέμπτη· ὑμεῖς δὲ νηστεύσατε τετράδα καὶ παρασκευήν.

β' μηδὲ προσεύχεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί, ἀλλ' ὡς ἐκέλευσεν ὁ κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ αὐτοῦ· οὕτως προσεύχεσθε·

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ· ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου· ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὴν ὀφειλὴν ἡμῶν· ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενεγκῆς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν· ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ· ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.

γ' τρὶς τῆς ἡμέρας οὕτω προσεύχεσθε.

Review:

Cynthia's "Pronoun Waltz"
Prohibitive Subjunctive

Vocabulary

ἔστωσαν (< εἶμι: 3 pl. imperative) "let them be" (Smyth 768a)

παρασκευή *the day of preparation, Friday*

Learn the days of the week in Modern Greek:

Κυριακή

Δευτέρα

Τρίτη

Τετάρτη (Classical: τετράς, -άδος, ἡ = the number four, the fourth day of the month or the fourth day of the week, Wednesday)

Πέμπτη

Παρασκευή

Σάββατο

* ἐπιούσιος 1. derived from εἶμι (*go*): a) *pertaining to the future* i.e. the world to come; b) *for the day, daily*; 2. derived from εἶμι (*be*): a) *suited to one's nature* [Latin substantialis]; b) *supernatural* [Latin supersubstantialis], Lampe, *PGL*.

πειρασμός *trial, temptation*

Θ

α' περι δὲ τῆς εὐχαριστίας οὕτω εὐχαριστήσατε·

β' πρῶτον περι τοῦ ποτηρίου·

Εὐχαριστοῦμέν σοι, πάτερ ἡμῶν, ὑπὲρ τῆς ἀγίας ἀμπέλου Δαυὶδ τοῦ παιδός σου, ἧς ἐγνώρισας ἡμῖν διὰ Ἰησοῦ τοῦ παιδός σου· σοὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.

γ' περι τοῦ κλάσματος·

Εὐχαριστοῦμέν σοι, πάτερ ἡμῶν, ὑπὲρ τῆς ζωῆς καὶ γνώσεως, ἧς ἐγνώρισας ἡμῖν διὰ Ἰησοῦ τοῦ παιδός σου. σοὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.

δ' ὡσπερ ἦν τοῦτο τὸ κλάσμα διεσκορπισμένον ἐπάνω τῶν ὀρέων καὶ συναχθὲν ἐγένετο ἓν, οὕτω συναχθήτω σου ἡ ἐκκλησία ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς εἰς τὴν σὴν βασιλείαν. ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας.

ε' μηδεὶς δὲ φαγέτω μηδὲ πιέτω ἀπὸ τῆς εὐχαριστίας ὑμῶν, ἀλλ' οἱ βαπτισθέντες εἰς ὄνομα κυρίου. καὶ γὰρ περι τούτου εἶρηκεν ὁ κύριος· Μὴ δώτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί.

Review:

Participles, especially aorist passive and perfect middle-passive

Vocabulary

1-2.

εὐχαριστέω *thank, give thanks, celebrate the Eucharist*; Lampe, PGL: "esp. of saying thanksgiving over eucharistic oblations, say eucharistic prayer (over), hence celebrate Eucharist or consecrate elements"

ποτήριον *cup* ἄμπελος *vine* γνωρίζω *make known*

3.

κλάσμα *fragment, broken bread*

γνώσις *knowing, means of knowing, seeking to know, knowledge*

διασκορπίζω *scatter abroad* ἐπάνω *above*

πέρας, πέρατος, τό *an end, termination*

I

α' μετὰ δὲ τὸ ἐμπλησθῆναι οὕτως εὐχαριστήσατε·

β' Εὐχαριστοῦμέν σοι, πάτερ ἅγιε, ὑπὲρ τοῦ ἁγίου ὀνόματός σου, οὗ κατεσκῆνωσας ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ τῆς γνώσεως καὶ πίστεως καὶ ἀθανασίας, ἧς ἐγνώρισας ἡμῖν διὰ Ἰησοῦ τοῦ παιδός σου· σοὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.

γ' σύ, δέσποτα, παντοκράτορ, ἔκτισας τὰ πάντα ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου· τροφήν τε καὶ ποτὸν ἔκδωκας τοῖς ἀνθρώποις εἰς ἀπόλαυσιν, ἵνα σοι εὐχαριστήσωσιν, ἡμῖν δὲ ἐχαρίσω πνευματικὴν τροφήν καὶ ποτὸν καὶ αἰώνιον διὰ τοῦ παιδός σου.

δ' πρὸ πάντων εὐχαριστοῦμέν σοι ὅτι δυνατὸς εἶ· σοὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.

ε' μνήσθητι, κύριε, τῆς ἐκκλησίας σου, τοῦ ῥύσασθαι αὐτὴν ἀπὸ παντὸς πονηροῦ καὶ τελειῶσαι αὐτὴν ἐν τῇ ἀγάπῃ σου, καὶ σύναξον αὐτὴν ἀπὸ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, τὴν ἁγιασθεῖσαν, εἰς τὴν βασιλείαν, ἣν ἠτοίμασας αὐτῇ· ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ϝ' ἐλθέτω χάρις καὶ παρελθέτω ὁ κόσμος οὗτος. Ὡσαννὰ τῷ θεῷ Δαυΐδ. εἴ τις ἅγιός ἐστιν, ἐρχέσθω· εἴ τις οὐκ ἐστὶ, μετανοεῖτω. μαρὰν ἀθά. ἀμήν.

ζ' τοῖς δὲ προφήταις ἐπιτρέπετε εὐχαριστεῖν ὅσα θέλουσιν.

Review:

Vocative forms (chapter XIV)

Vocabulary

1-3.

ἐμπίμπλημι *fill (in)*

κατασκηνόω (< σκηνή) *encamp, dwell; cause to dwell*

παντοκράτωρ *almighty*

κτίζω *create, produce*

ἀπόλαυσις *enjoyment*

χαρίζομαι *show favor or kindness, give freely*

5-6

ἀγιάζω *set aside, consecrate, sanctify*

ἐτοιμάζω *make ready, get ready, provide*

μαρναθὰ (from Aramaic) "our Lord, come! / has come"

ἐπιτρέπω (+ infinitive) *permit, allow, suffer (+ dative of person)*

ΙΑ

α' ὅς ἂν οὖν ἐλθῶν διδάξῃ ὑμᾶς ταῦτα πάντα τὰ προειρημένα, αὐτὸν δέξασθε.

β' ἐὰν δὲ αὐτὸς ὁ διδάσκων στραφεῖς διδάσκη ἄλλην διδαχὴν εἰς τὸ καταλύσαι, μὴ αὐτοῦ ἀκούσητε· εἰς δὲ τὸ προσθεῖναι δικαιοσύνην καὶ γνῶσιν κυρίου, δέξασθε αὐτὸν ὡς κύριον.

γ' περὶ δὲ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, κατὰ τὸ δόγμα τοῦ εὐαγγελίου οὕτω ποιήσατε·

δ' πᾶς δὲ ἀπόστολος ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς δεχθήτω ὡς κύριος.

ε' οὐ μενεῖ δὲ εἰ μὴ ἡμέραν μίαν· ἐὰν δὲ ἦ χρεία, καὶ τὴν ἄλλην· τρεῖς δὲ ἐὰν μείνη, ψευδοπροφήτης ἐστί.

Ϝ' ἐξερχόμενος δὲ ὁ ἀπόστολος μηδὲν λαμβανέτω εἰ μὴ ἄρτον, ἕως οὗ ἀύλισθη· ἐὰν δὲ ἀργύριον αἰτῇ, ψευδοπροφήτης ἐστί.

ζ' καὶ πάντα προφήτην λαλοῦντα ἐν πνεύματι οὐ πειράσετε οὐδὲ διακρινεῖτε· πᾶσα γὰρ ἁμαρτία ἀφεθήσεται, αὕτη δὲ ἡ ἁμαρτία οὐκ ἀφεθήσεται.

η' οὐ πᾶς δὲ ὁ λαλῶν ἐν πνεύματι προφήτης ἐστίν, ἀλλ' ἐὰν ἔχη τοὺς τρόπους κυρίου. ἀπὸ οὖν τῶν τρόπων γνωσθήσεται ὁ ψευδοπροφήτης καὶ ὁ προφήτης.

θ' καὶ πᾶς προφήτης ὀρίζων τράπεζαν ἐν πνεύματι οὐ φάγεται ἀπ' αὐτῆς, εἰ δὲ μήγε ψευδοπροφήτης ἐστί.

ι' πᾶς δὲ προφήτης διδάσκων τὴν ἀλήθειαν εἰ ἂ διδάσκει οὐ ποιεῖ ψευδοπροφήτης ἐστί.

ια' πᾶς δὲ προφήτης δεδοκιμασμένος ἀλθινός, ποιῶν εἰς μυστήριον κοσμικὸν ἐκκλησίας, μὴ διδάσκων δὲ ποιεῖν ὅσα αὐτὸς ποιεῖ, οὐ κριθήσεται ἐφ' ὑμῶν· μετὰ θεοῦ γὰρ ἔχει τὴν κρίσιν· ὡσαύτως γὰρ ἐποίησαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι προφῆται.

ιβ' ὅς δ' ἂν εἴπῃ ἐν πνεύματι· δός μοι ἀργύρια ἢ ἕτερα τίνα, οὐκ ἀκούσεσθε αὐτοῦ· ἐὰν δὲ περὶ ἄλλων ὑστερούντων εἴπῃ δοῦναι, μηδεὶς αὐτὸν κρινέτω.

Vocabulary

2

προστίθημι *increase, propagate*

6-8

18

αυλίζομαι *spend the night*
πειράζω *put to the test*
ὀρίζω *designate, appoint*

11-12

δοκιμάζω *prove, approve*
ἀληθινός *genuine*
ὕστερέω *come late, come short, be in need of*

IB

α' πᾶς δὲ ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου δεχθήτω· ἔπειτα δὲ δοκιμάσαντες αὐτὸν γνώσεσθε, σύνεσιν γὰρ ἔξετε δεξιὰν καὶ ἀριστεράν.

β' εἰ μὲν παρόδιός ἐστιν ὁ ἐρχόμενος, βοηθεῖτε αὐτῷ ὅσον δύνασθε· οὐ μενεῖ δὲ πρὸς ὑμᾶς εἰ μὴ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐὰν ἦ ἀνάγκη.

γ' εἰ δὲ θέλει πρὸς ὑμᾶς καθῆσθαι, τεχνίτης ὢν, ἐργαζέσθω καὶ φαγέτω.

δ' εἰ δὲ οὐκ ἔχει τέχνην, κατὰ τὴν σύνεσιν ὑμῶν προνοήσατε, πῶς μὴ ἀργὸς μεθ' ὑμῶν ζήσεται Χριστιανός.

ε' εἰ δὲ οὐ θέλει οὕτω ποιεῖν χριστέμπορός ἐστί· προσέχετε ἀπὸ τῶν τοιούτων.

Vocabulary

2-3.

παρόδιος *wayfaring, travelling; as a noun traveller*

κάθημαι *sit, stay, live*

τεχνίτης *craftsman, person with a craft, trade, profession*

5.

χριστέμπορος < ἔμπορος *seller*

ΙΓ

α' πᾶς δὲ προφήτης ἀληθινὸς θέλων καθῆσθαι πρὸς ὑμᾶς ἄξιός ἐστι τῆς τροφῆς αὐτοῦ.

β' ὡσαύτως διδάσκαλος ἀληθινός ἐστιν ἄξιος καὶ αὐτὸς ὥσπερ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ.

γ' πᾶσαν οὖν ἀπαρχὴν γεννημάτων ληνοῦ καὶ ἄλωνος, βοῶν τε καὶ προβάτων λαβῶν δώσεις τὴν ἀπαρχὴν τοῖς προφήταις· αὐτὶ γὰρ εἰσιν οἱ ἀρχιερεῖς ὑμῶν.

δ' ἐὰν δὲ μὴ ἔχητε προφήτην, δότε τοῖς πτωχοῖς.

ε' ἐὰν σιτίαν ποιῆς, τὴν ἀπαρχὴν λαβῶν δὸς κατὰ τὴν ἐντολήν.

Ϝ' ὡσαύτως κεράμιον οἴνου ἢ ἐλαίου ἀνοίξας, τὴν ἀπαρχὴν λαβῶν δὸς τοῖς προφήταις.

ζ' ἀργυρίου δὲ καὶ ἱματισμοῦ καὶ παντὸς κτήματος λαβῶν τὴν ἀπαρχὴν, ὡς ἂν σοι δόξη, δὸς κατὰ τὴν ἐντολήν.

Vocabulary

ἐργάτης *worker*

ἀπαρχή *first fruits*

γέννημα *produce*

ληνός *wine press*

ἄλων / ἄλως *threshing floor*

ἀρχιερεύς *high priest*

πτώχιος *poor*

κεράμιον *crock, jug, jar*

ἱμάτισμος *clothing*

ΙΑ

α' κατὰ κυριακὴν δὲ κυρίου συναχθέντες κλάσατε ἄρτον καὶ εὐχαριστήσατε, προεξομολογησάμενοι τὰ παραπτώματα ὑμῶν, ὅπως καθαρὰ ἡ θυσία ὑμῶν ᾗ.

β' πᾶς δὲ ἔχων τὴν ἀμφιβολίαν μετὰ τοῦ ἐταίρου αὐτοῦ μὴ συνελθέτω ὑμῖν ἕως οὐ διαλλαγῶσιν, ἵνα μὴ κοινωθῇ ἡ θυσία ὑμῶν.

γ' αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ ῥηθεῖσα ὑπὸ κυρίου ἐν παντὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ προσφέρειν μοι θυσίαν καθαρὰν. ὅτι βασιλεὺς μέγας εἰμί, λέγει κύριος, καὶ τὸ ὄνομά μου θαυμαστὸν ἐν τοῖς ἔθνεσι.

Vocabulary

κάθαρος *clean, pure*

θυσία *sacrifice*

ἀμφιβολία *dispute, quarrel*

κοινόω *make common, profane*

διαλλάσσω *reconcile, be reconciled*

ῥηθεῖσα aorist passive participle < ἐρῶ *speak*

προσφέρω *bring to*

IE

α' χειροτονήσατε οὖν ἑαυτοῖς ἐπισκόπους καὶ διακόνους ἀξίους τοῦ κυρίου, ἄνδρας πραιεῖς καὶ ἀφιλαργύρους καὶ ἀληθεῖς καὶ δεδοκιμασμένους· ὑμῖν γὰρ λειτουργοῦσι καὶ αὐτοὶ τὴν λειτουργίαν τῶν προφητῶν καὶ διδασκάλων.

β' μὴ οὖν ὑπερίδητε αὐτούς· αὐτοὶ γὰρ εἰσιν οἱ τετιμημένοι ὑμῶν μετὰ τῶν προφητῶν καὶ διδασκάλων.

γ' ἐλέγχετε δὲ ἀλλήλους μὴ ἐν ὀργῇ, ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ ὡς ἔχετε ἐ' τῷ εὐαγγελίῳ· καὶ παντὶ ἀστοχοῦντι κατὰ τοῦ ἑτέρου μηδεὶς λαλεῖτω μηδὲ παρ' ὑμῶν ἀκουέτω, ἕως οὐ μετανοήσῃ.

δ' τὰς δὲ εὐχὰς ὑμῶν καὶ τὰς ἐλεημοσύνας καὶ πάσας τὰς πράξεις οὕτω ποιήσατε, ὡς ἔχετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

Vocabulary

χειροτονέω *elect*

λειτουργέω *perform public service, minister, perform/celebrate the liturgy*

ὑπεροράω -εἶδον *disdain, despise, disregard*

ἀστοχέω *fail, miss the mark*

ΙΓ

α' γρηγορείτε ὑπὲρ τῆς ζωῆς ὑμῶν· οἱ λύχνοι ὑμῶν μὴ σβεσθήτωσαν, καὶ αἱ ὀσφύες ὑμῶν μὴ ἐκλυέσθωσαν, ἀλλὰ γίνεσθε ἔτοιμοι· οὐ γὰρ οἴδατε τὴν ὥραν ἐν ἧ ὁ κύριος ἡμῶν ἔρχεται.

β' πυκνῶς δὲ συναχθήσεσθε ζητοῦντες τὰ ἀνήκοντα ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· οὐ γὰρ ὠφελήσει ὑμᾶς ὁ πᾶς χρόνος τῆς πίστεως ὑμῶν ἐὰν μὴ ἐν τῷ ἐσχάτῳ καιρῷ τελειωθῆτε.

γ' ἐν γὰρ ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις πληθυνθήσονται οἱ ψευδοπροφῆται καὶ οἱ φθορεῖς καὶ στραφήσονται τὰ πρόβατα εἰς λύκους καὶ ἡ ἀγάπη στραφήσεται εἰς μῖσος.

δ' αὐξανούσης γὰρ τῆς ἀνομίας μισήσουσιν ἀλλήλους καὶ διώξουσι καὶ παραδώσουσι καὶ τότε φανήσεται ὁ κοσμοπλανῆς ὡς υἱὸς θεοῦ καὶ ποιήσει σημεῖα καὶ τέρατα, καὶ ἡ γῆ παραδοθήσεται εἰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ποιήσει ἀθέμιτα ἃ οὐδέποτε γέγονεν ἐξ αἰῶνος.

ε' τότε ἦξει ἡ κτίσις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν πύρωσιν τῆς δοκιμασίας καὶ σκανδαλισθήσονται πολλοὶ καὶ ἀπολοῦνται, οἱ δὲ ὑπομείναντες ἐν τῇ πίστει αὐτῶν σωθήσονται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ καταθέματος.

Ϝ' καὶ τότε φανήσεται τὰ σημεῖα τῆς ἀληθείας· πρῶτον σημεῖον ἐκπετάσεως ἐν οὐρανῷ, εἶτα σημεῖον φωνῆς σάλπιγγος, καὶ τὸ τρίτον ἀνάστασις νεκρῶν.

ζ' οὐ πάντων δέ, ἀλλ' ὡς ἐρρέθη· ἦξει ὁ κύριος καὶ πάντες οἱ ἅγιοι μετ' αὐτοῦ.

η' τότε ὄψεται ὁ κόσμος τὸν κύριον ἐρχόμενον ἐπάνω τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.

τὸ τέλος

Vocabulary

γρηγορέω *keep awake, keep watch*
σβέννυμι *extinguish, put out*
πυκνῶς *frequently*
πληθύνω *be increased, grow*
φθορεύς *corrupter*
κοσμοπλανῆς *world-deceiver*
ἀθέμι(σ)τος *unlawful*
πύρωσις *setting on fire, making fiery*
κατάθεμα *curse*
ἐκπέτασις *rift*
τὰ ἀνήκοντα *needs*